

CONFERENTIE EN LANDELIJKE ANLB DAG

SUCCESVOL BOEREN MET NATUUR

3.1 Akkerranden en wilde bestuivers

Jeroen Scheper (WUR)

BOERENNATUUR.NL
Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

Bestuivende insecten

- Ca. 88% wilde bloemplanten door insecten bestoven
- Ca. 84% gewassen in Europa door insecten bestoven

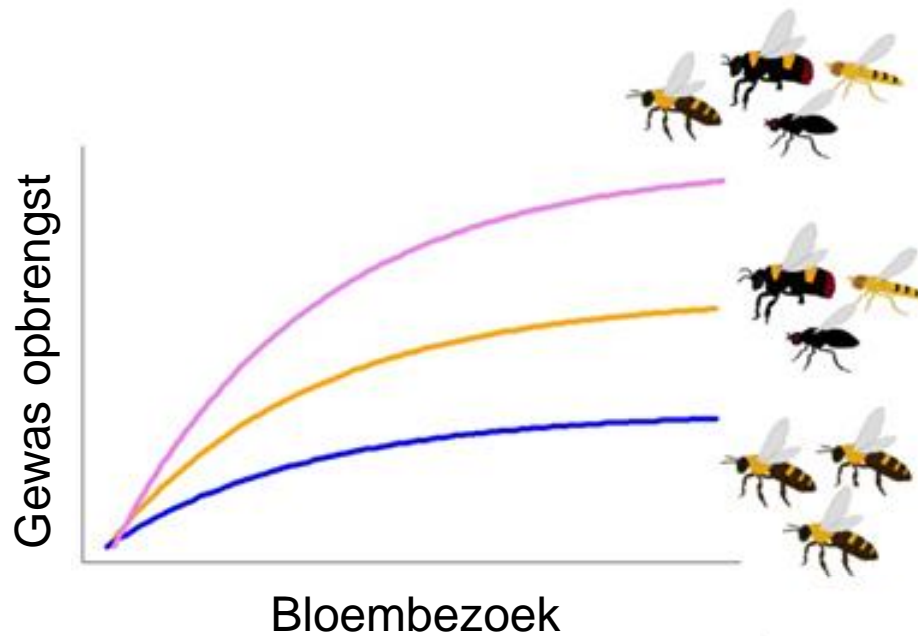

Relevantie insectenbestuiving voor de landbouw

- Economische waarde bestuiving voedselgewassen
 - Europa € 22 miljard
 - Nederland € 1.1 miljard

Wilde bestuivers vaak effectiever dan honingbijen!

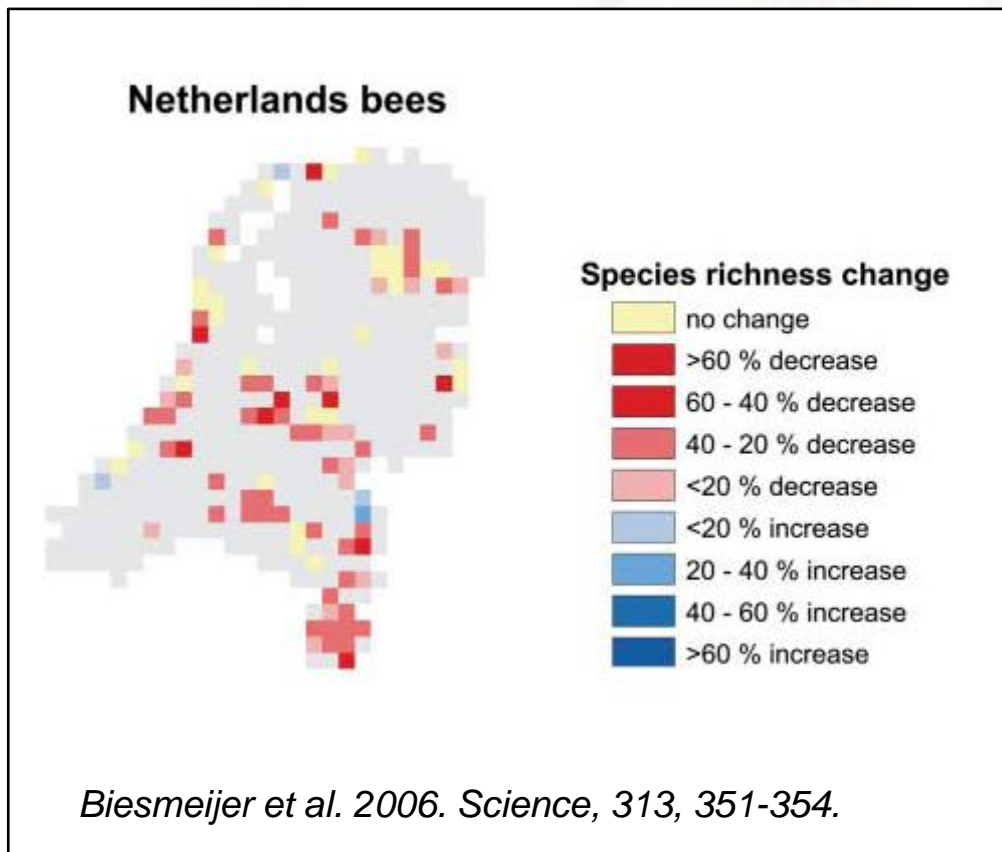

Garibaldi et al. 2013. *Science* 339, 1608-1611.

Maar veel wilde bestuivers in de knel

Achteruitgang wilde bijen

- In NL biodiversiteit bijen laatste decennia sterk achteruit gegaan
- 56% bijensoorten op rode lijst

Oorzaken

Veranderd landgebruik &
intensivering landbouw

Klimaatverandering

Pesticiden

Ziektes & parasieten

Invasieve exoten

Oorzaken

**Veranderd landgebruik &
intensivering landbouw**

Klimaatverandering

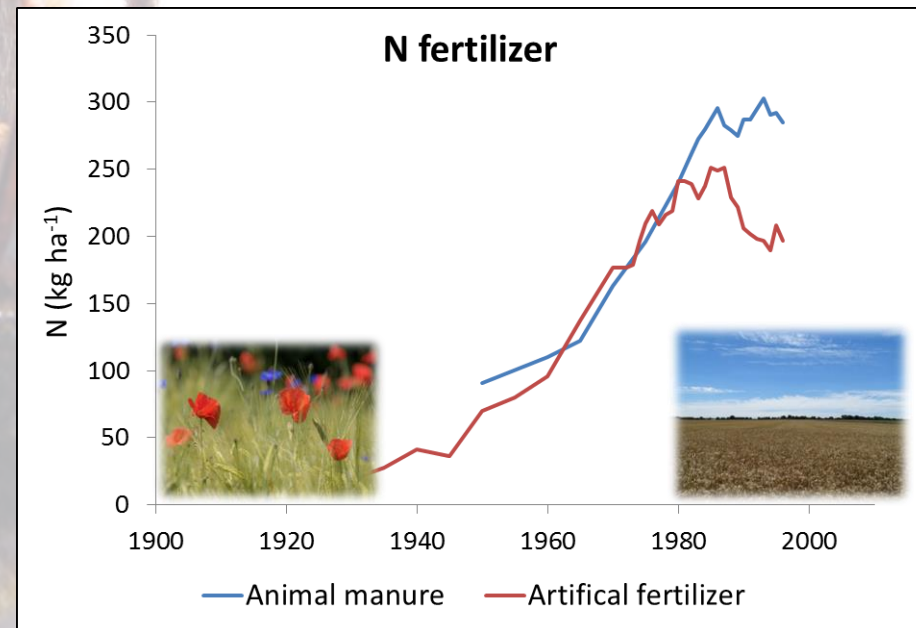
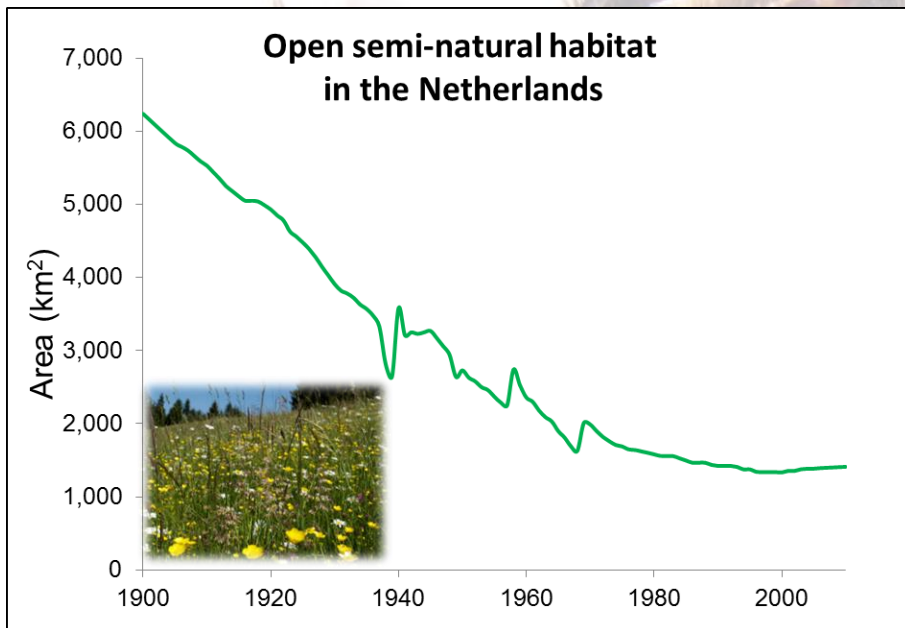
Pesticiden

Ziektes & parasieten

Invasieve exoten

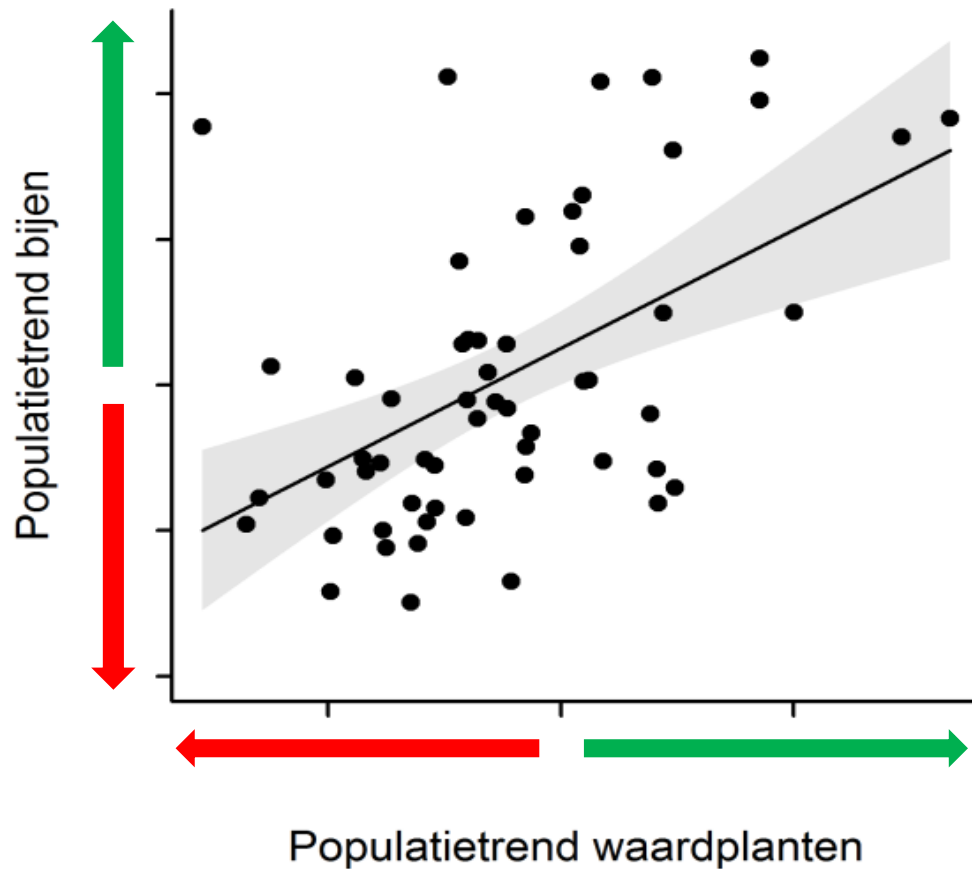
Veranderd landgebruik & intensivering landbouw

Bron: CBS

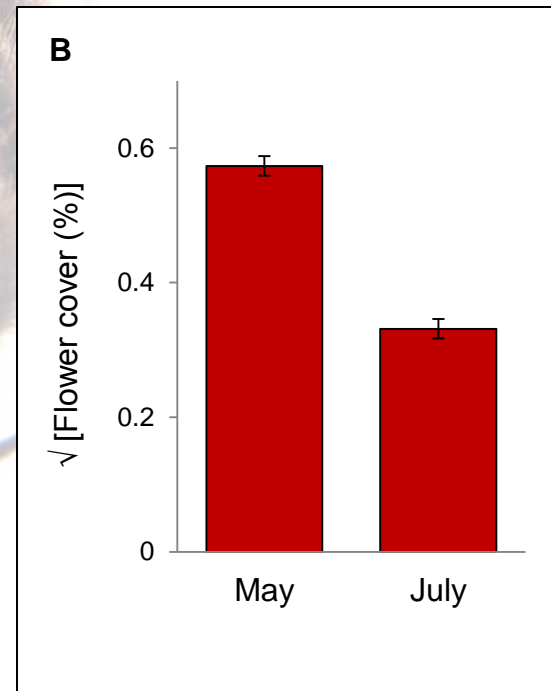
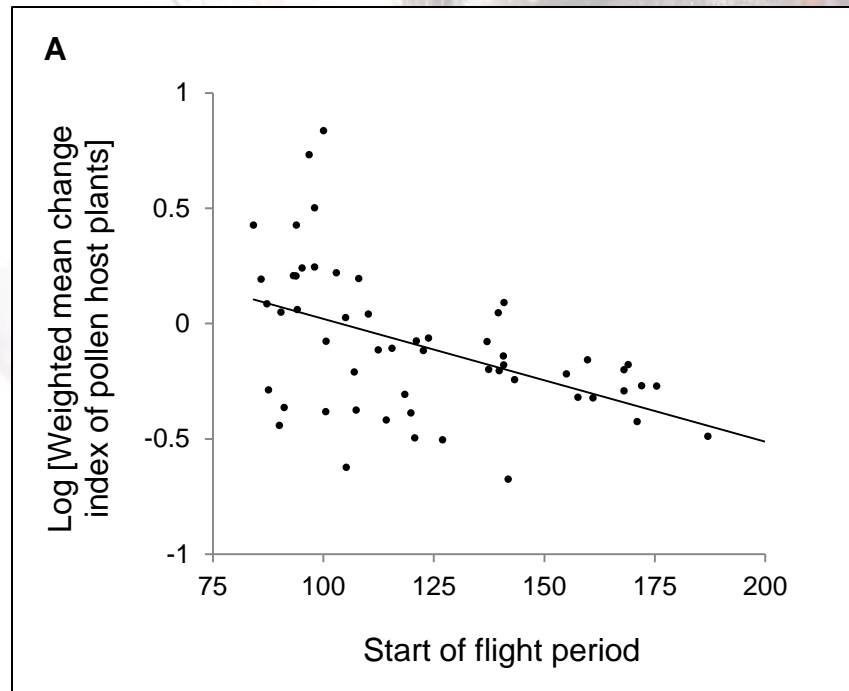
Achteruitgang wilde bestuivers

Achteruitgang van bijensoorten wordt in belangrijke mate verklaard door de achteruitgang van hun waardplanten

Achteruitgang wilde bestuivers

Vooral waardplanten van later vliegende bijen zijn achteruitgegaan

Achteruitgang wilde bestuivers

Voedselaanbod vooral beperkend later in het seizoen

Hoe kunnen we bloembezoekende insecten
en hun bestuivingsdiensten bevorderen
in agrarische landschappen?

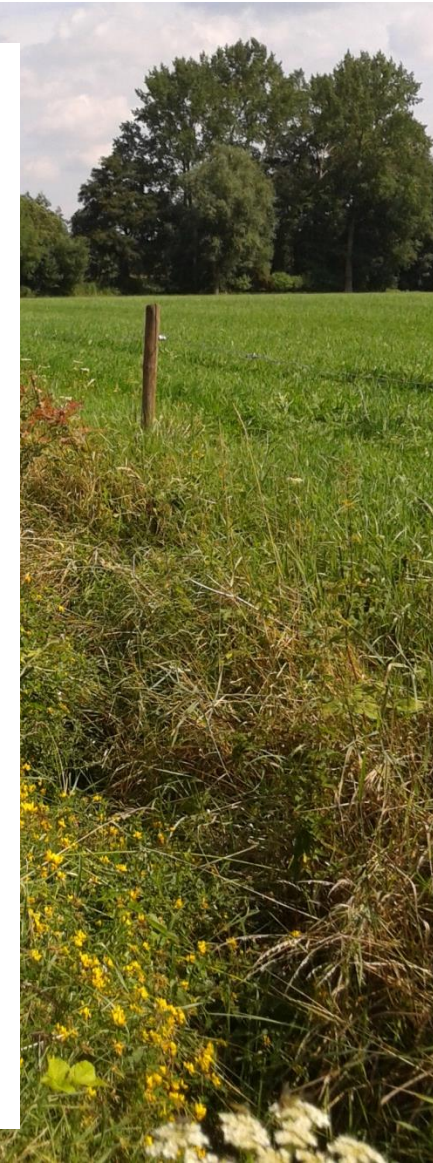
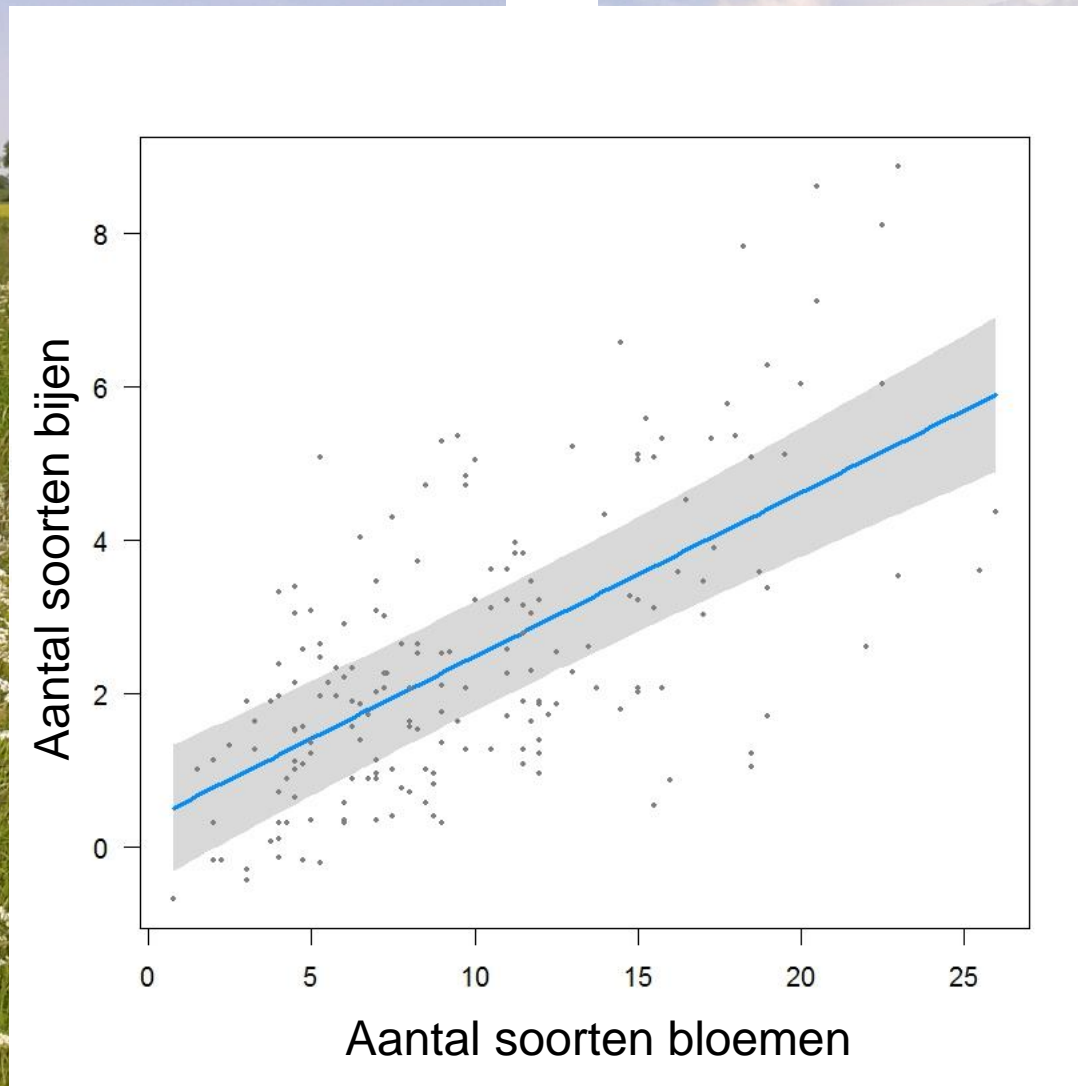
Door het bloemaanbod te verbeteren!

Landelijk gebied: akkerranden en slootkanten

Landelijk gebied: akkerranden en slootkanten

Landelijk gebied: akkerranden en slootkanten

- Beheer bestaande akkerranden en slootkanten
- Aanleg bloemrijke akkeranden → inzaaien bloemenstroken

Beheer bestaande akkerranden

Beheer bestaande akkerranden

Maaibeleid

Beheer bestaande akkerranden

Maaibeleid

- Gefaseerd uitvoeren

Beheer bestaande groene infrastructuur

Maaibeleid

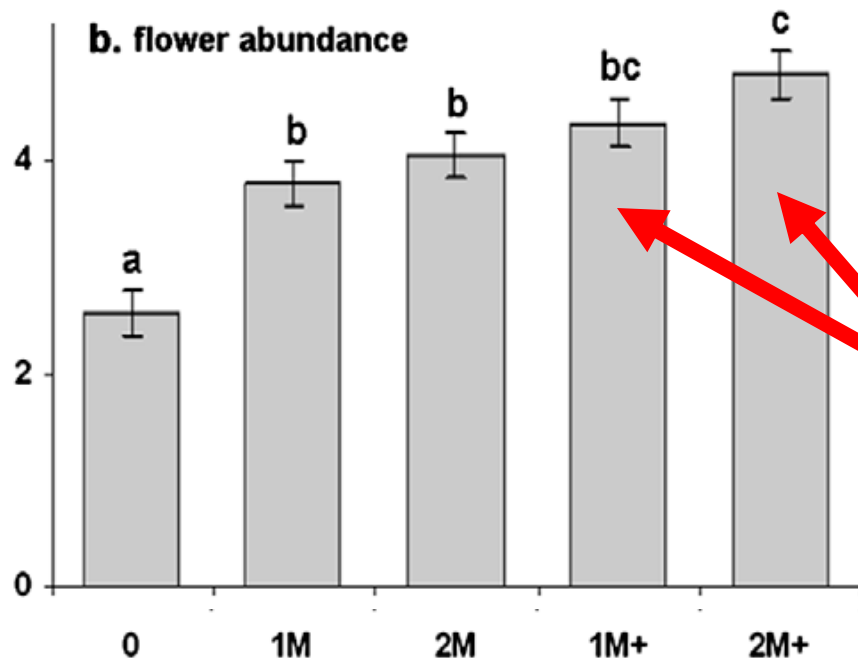
Gefaseerd uitvoeren

Maaisel afvoeren

En, helpt dat?

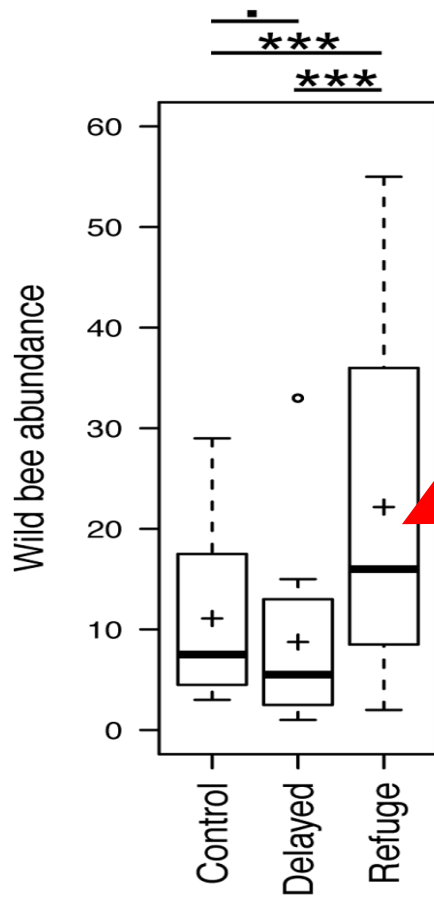

Meeste bloemen bij maaien met afvoer

Noordijk et al. 2009 *Biol. Conserv.* 142 : 2097-2103

Met gefaseerd maaibeheer
meer bijen

Buri et al. 2014 PLOS ONE 9: e85635

Inzaaien bloemenstroken

Mengsel

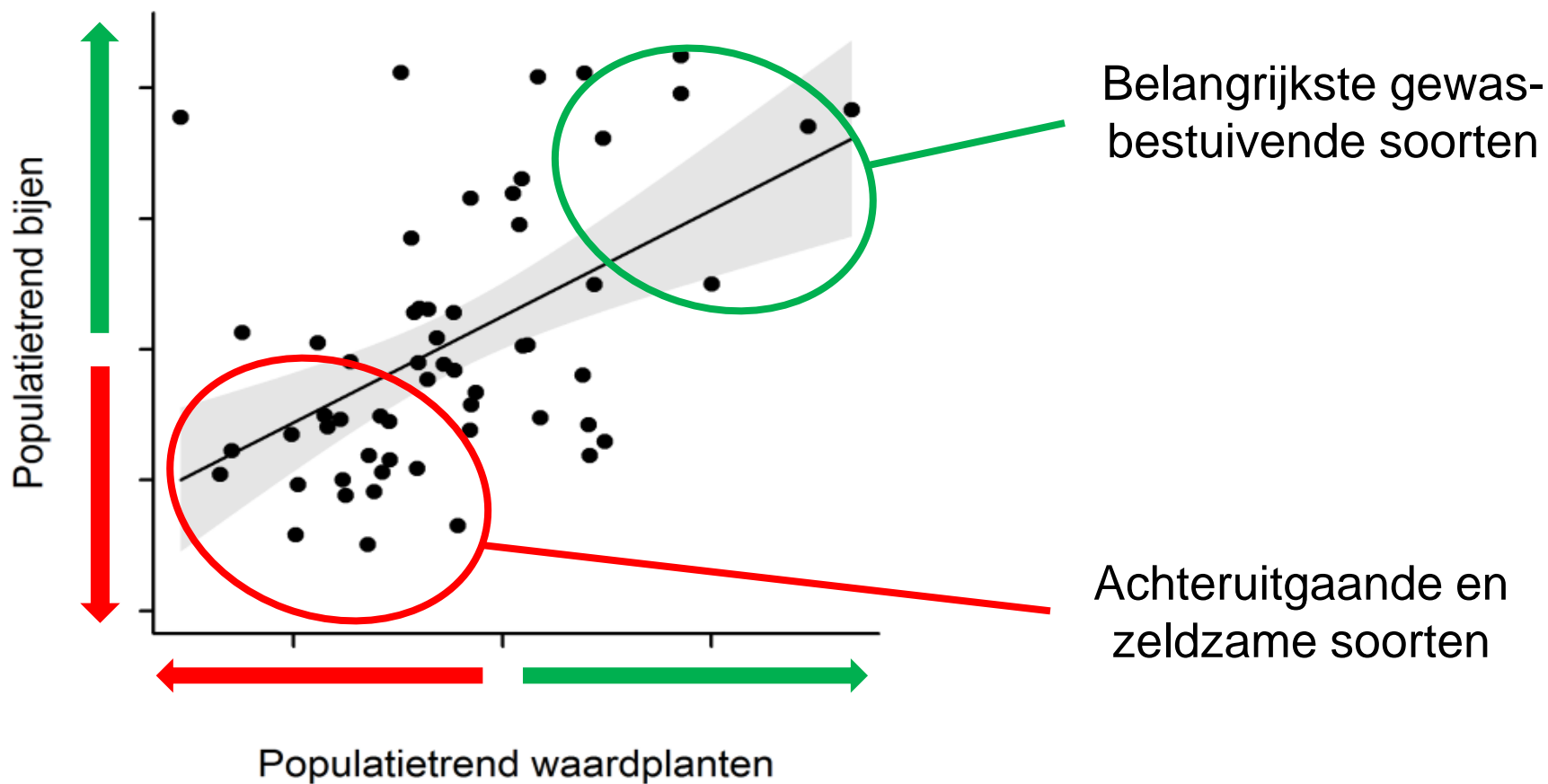
Mengsel

Inheemse plantensoorten

Samenstelling mengsel afhankelijk van doel aanleg:

- Bevorderen belangrijkste gewasbestuivende soorten
- Bevorderen zeldzame en bedreigde soorten

Mengsel

Waardplanten van belangrijkste gewas-bestuivers

Algemene, qua groeiplaats weinig kritische,
plantensoorten

→ eenvoudig te bevorderen

Waardplanten van de meest bedreigde bijensoorten

Achteruitgaande plantensoorten, gevoelig voor vermesting, verzuring en/of verdroging

→ minder eenvoudig te bevorderen

Beheer

Hoe zorg je dat een bloemenstrook een bloemenstrook blijft?

Bron: David Kleijn

Beheer

Hoe zorg je dat een bloemenstrook een bloemenstrook blijft?

Op of langs akkers op zeer voedselrijke bodems:

- Twee keer per jaar (gefaseerd) maaien
- Half juli en september/oktober
- Maaisel afvoeren

Op schrale bodems:

- Eén keer per jaar (gefaseerd) maaien
- September/oktober
- Maaisel afvoeren

Helpt inzaai van bloemenstroken?

Effectiviteit bloemenstroken

Onderzoek in 4 landen (NL, D, SWE, VK):

Herfst 2011 bloemenmengsel ingezaaid in agrarische landschappen
Robuust mengsel van mid- tot laat in het seizoen bloeiende soorten

Witte klaver	Venkel
Rode klaver	Grote klaproos
Groot kaasjeskruid	Knoopkruid
Boerenwormkruid	Biggenkruid
Pastinaak	Ruige leeuwentand
Bernagie	Sint-Janskruid

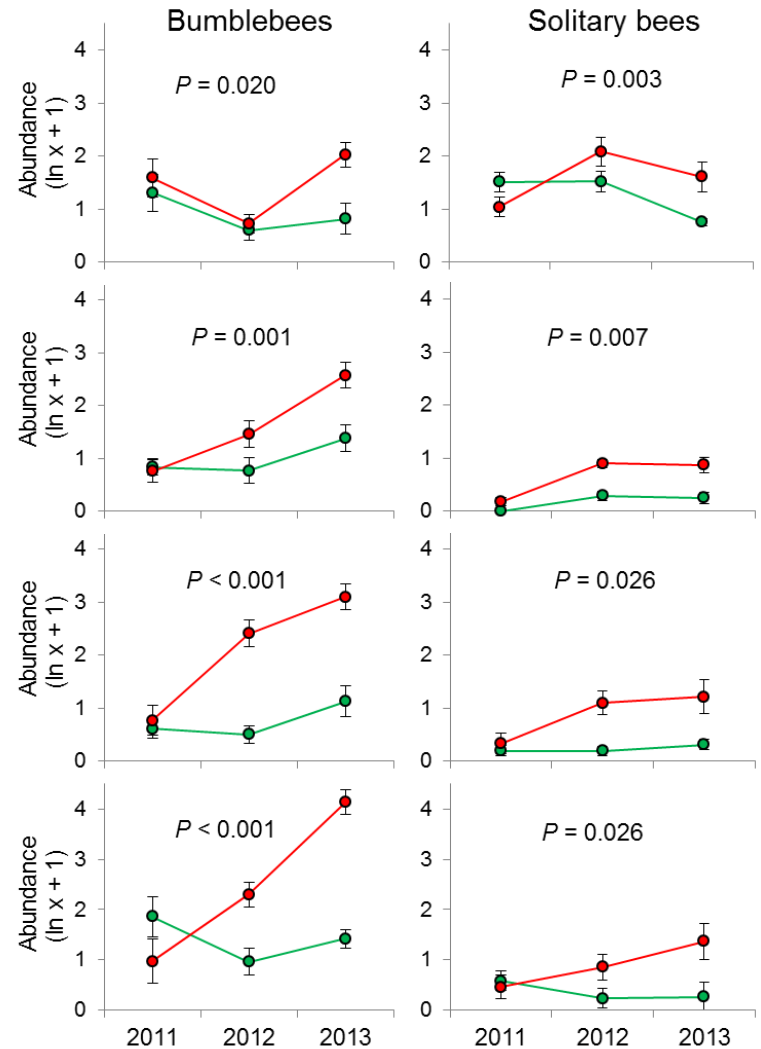

Aanleg bloemstroken zeer effectief

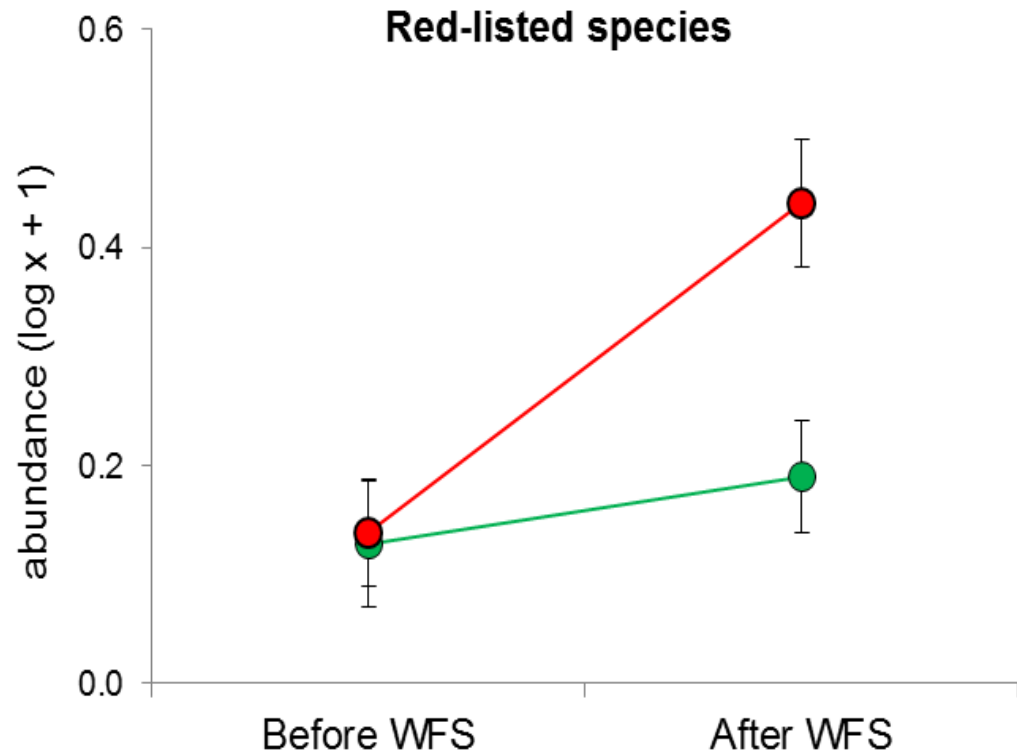

8 bloemenstroken vs 8 controle
landschappen in elk land

Landschappen vergeleken over
de periode 2011 – 2013

...zelfs voor enkele Rode-lijst soorten

Wat levert het voor de boer op?

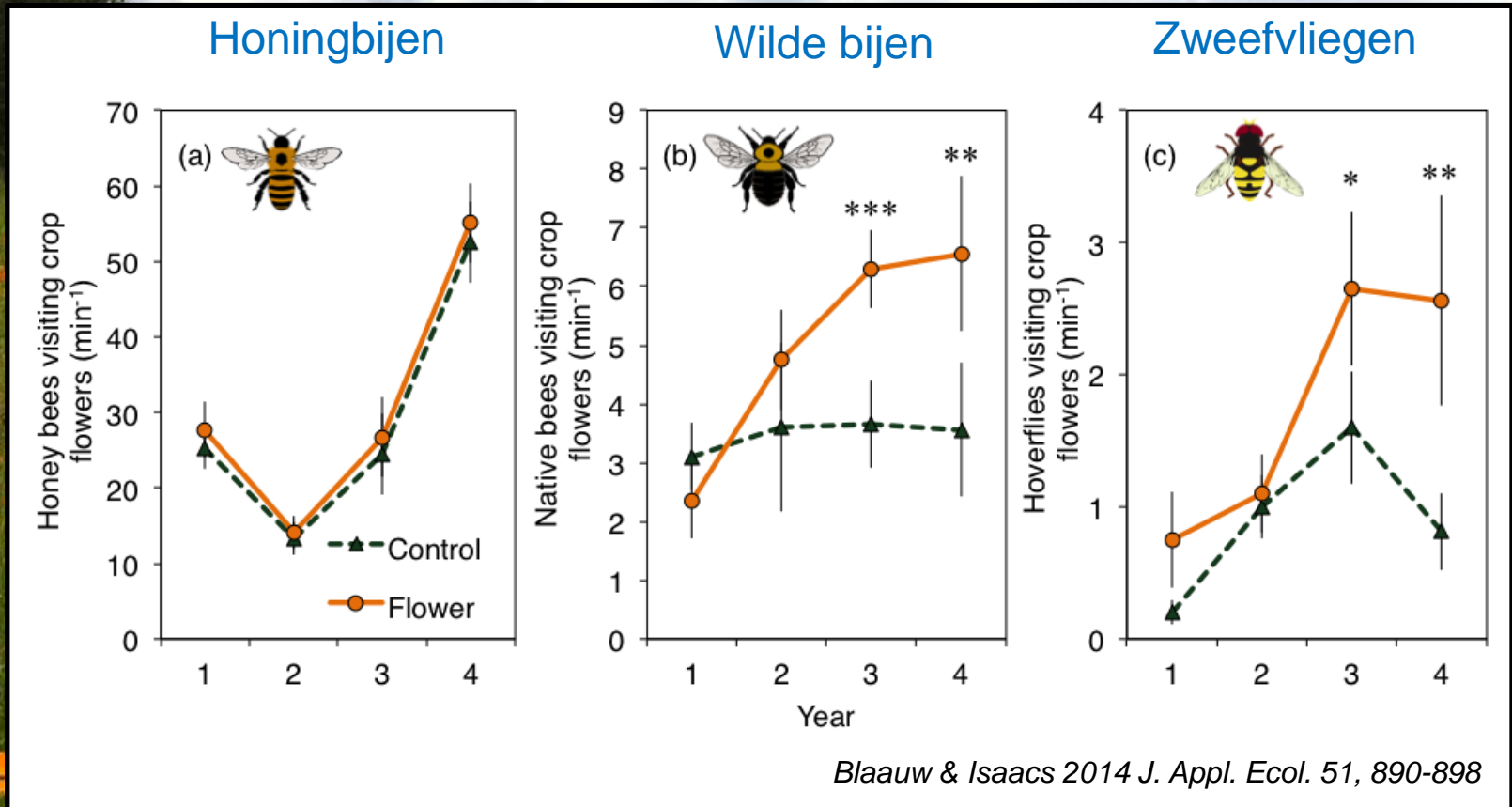
Michigan, USA

Blauwe bes

Aangelegde bloemenstrook

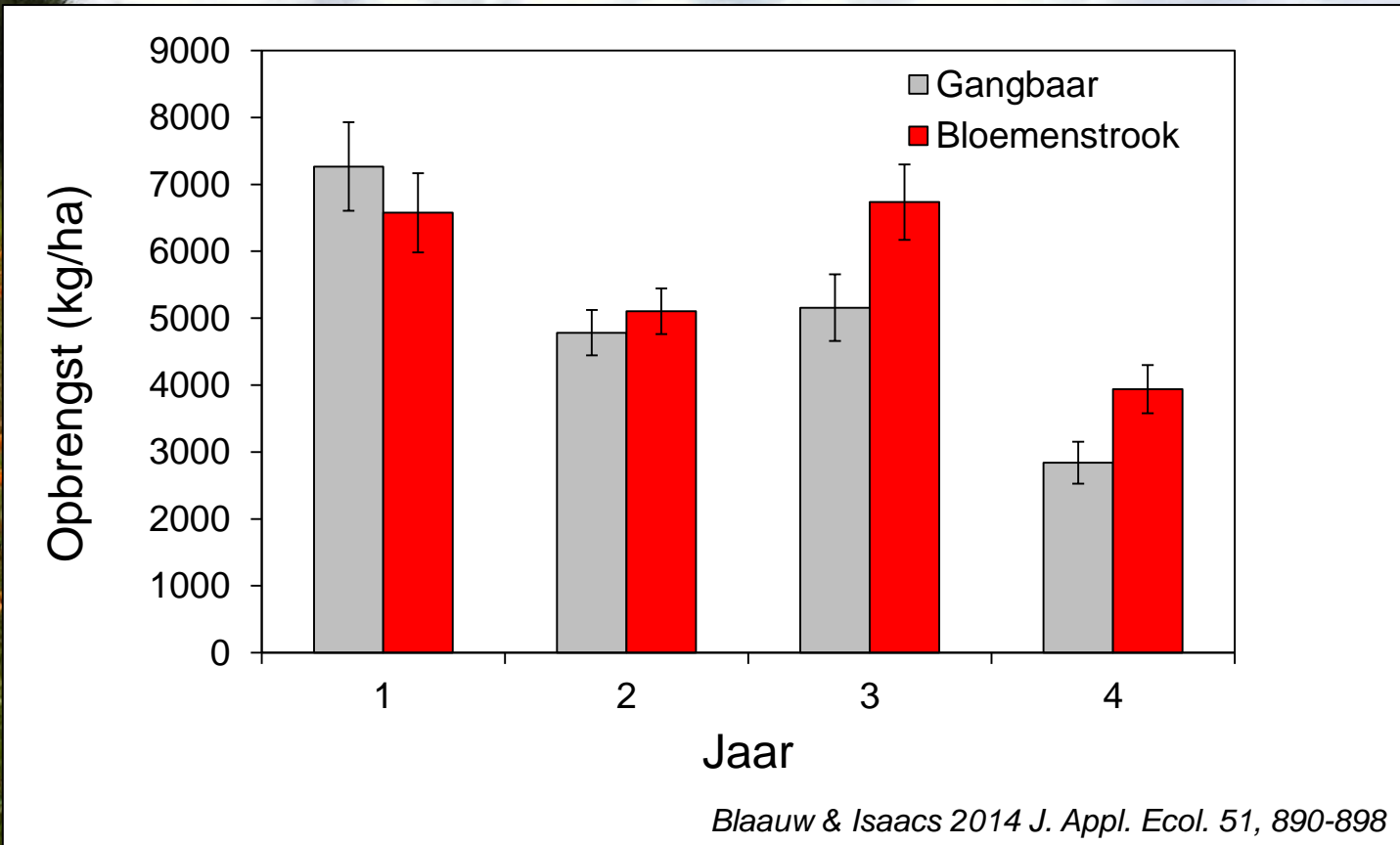

Leiden meer bloemen in de omgeving tot meer bestuivers?

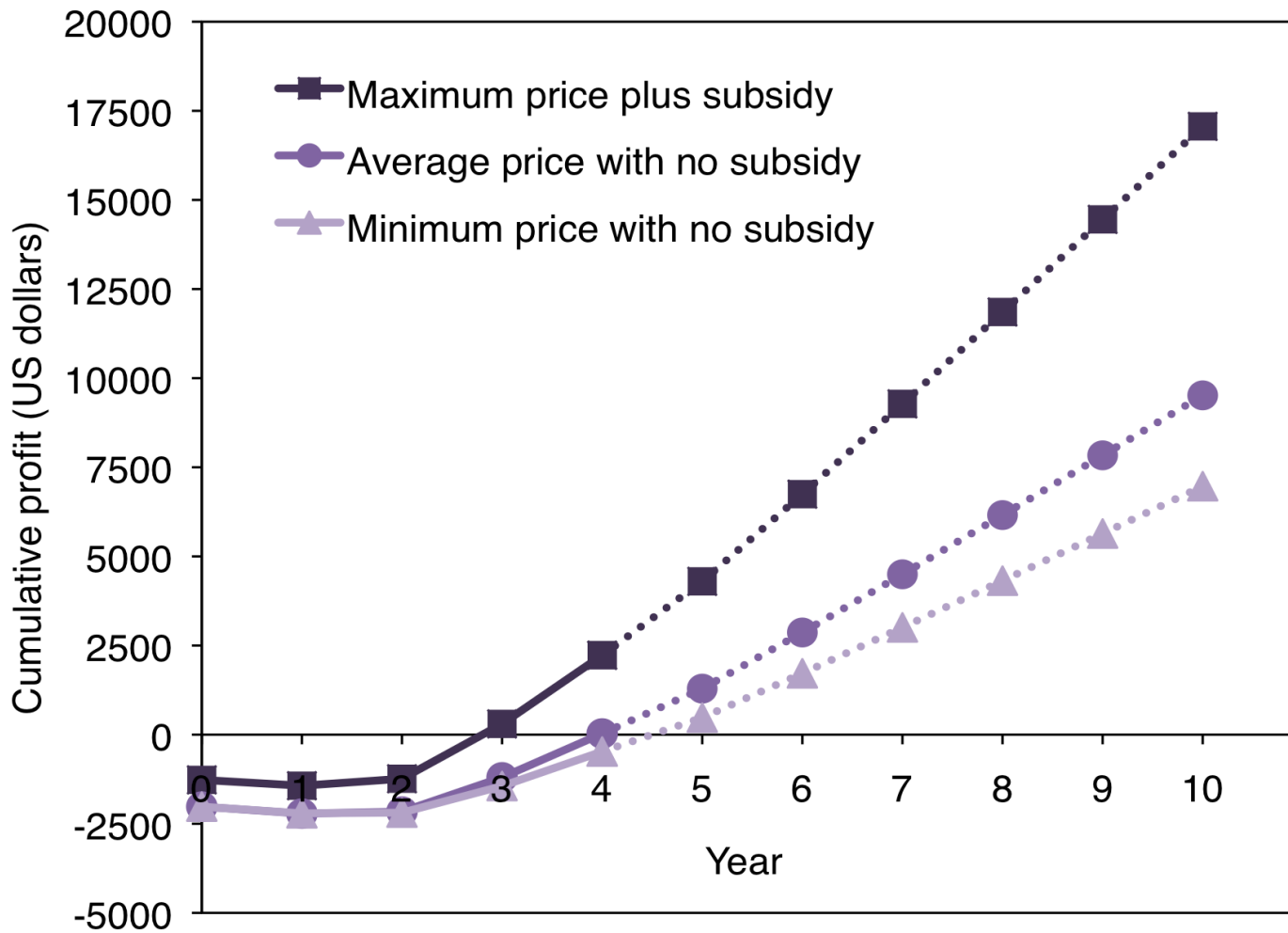

Blaauw & Isaacs 2014 *J. Appl. Ecol.* 51, 890-898

Leiden meer bloemen in de omgeving tot hogere gewasopbrengsten?

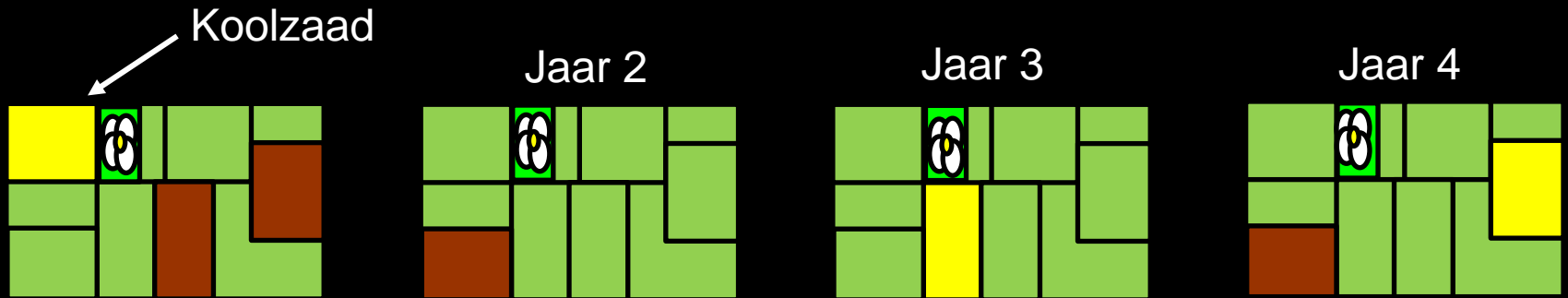

Blaauw & Isaacs 2014 *J. Appl. Ecol.* 51, 890-898

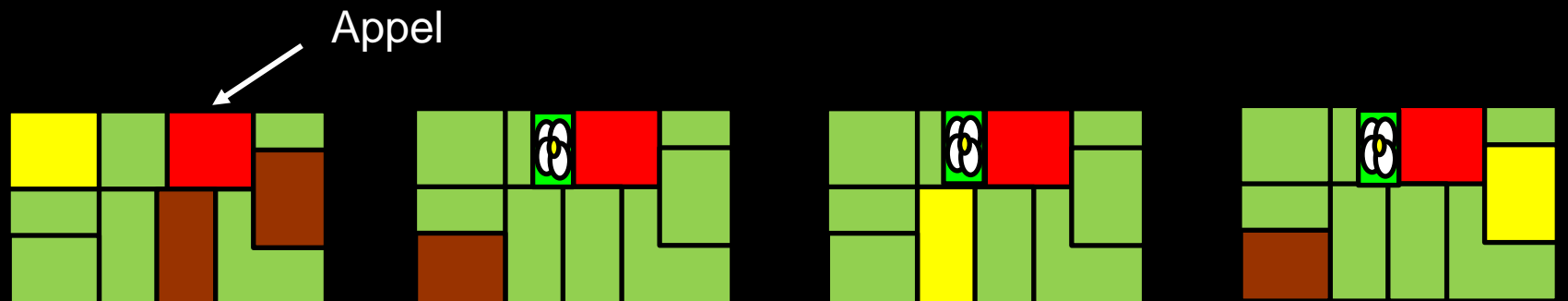

Of bloemenstroken voor de boer
economisch rendabel zijn hangt
af van de context

Inzaaien bloemenstroken in Nederland: €1652 per ha

'Waarde' van bijen in Nederlandse koolzaadvelden: €180 per ha

'Waarde' van bijen in Nederlandse appelboomgaarden: €5955 per ha

Natuurinclusieve landbouw en bestuiving

- Verbeteren van bloemaanbod in akkerranden bevordert biodiversiteit van bloembezoekende insecten....
-en levering van bestuivingsdiensten in naastgelegen gewas

Natuurinclusieve landbouw en bestuiving

→ win-win situatie voor boer en natuur!

Bedankt voor jullie aandacht!

Met dank aan:

EU-FP7 – STEP project
Ministerie van Economische Zaken
Alle boeren die hebben meegewerkt

Foto's:

David Kleijn
Martijn Terpstra
Tibor Bukovinszki
Thera Heslenfeld
Flickr.com
wikipedia
Jeroen Scheper

CONFERENTIE EN LANDELIJKE ANLB DAG

SUCCESVOL BOEREN MET NATUUR

BOERENNATUUR.NL
Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

Met subsidie van de
Europese Commissie